

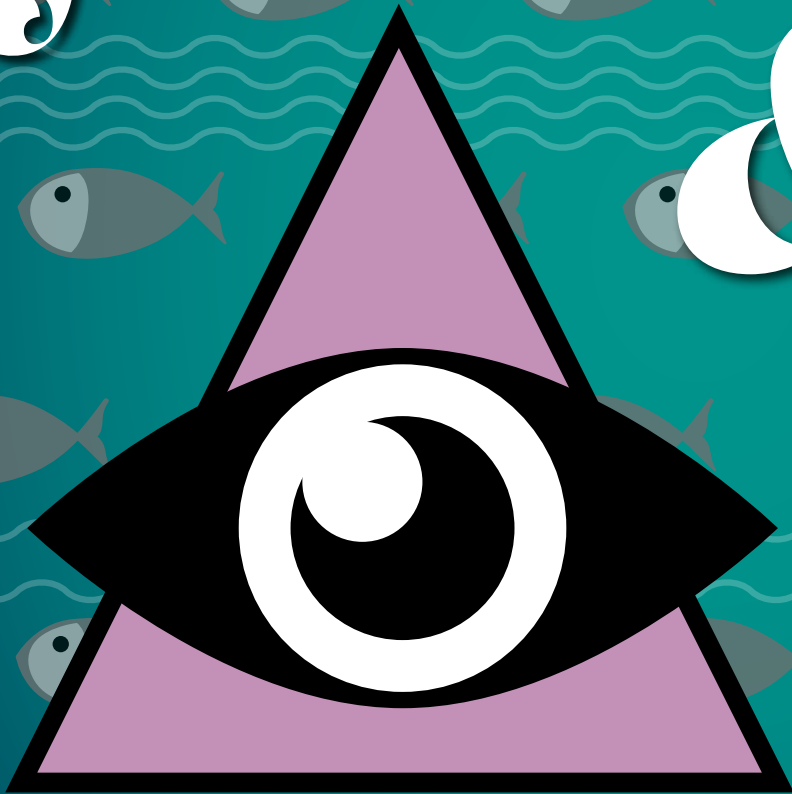
KYRKNYTT

Tidningen om

LIVSFRÅGOR OCH KRISTEN TRO

från Svenska kyrkan i Karlstads stift

Gudsbilder & tro

ATT VÅGA SIG VIDARE

Biskop Sören skriver om hur tron förändras med tiden

STORA SAMTAL I LITEN GRUPP

Det är lättare än du tror att prata om viktigheter

3

2019

Allra käraste Verklighet!
Vi cirklar kring Dig
i våra mänskliga banor och vanor
och glimmar till av Ditt ljus.

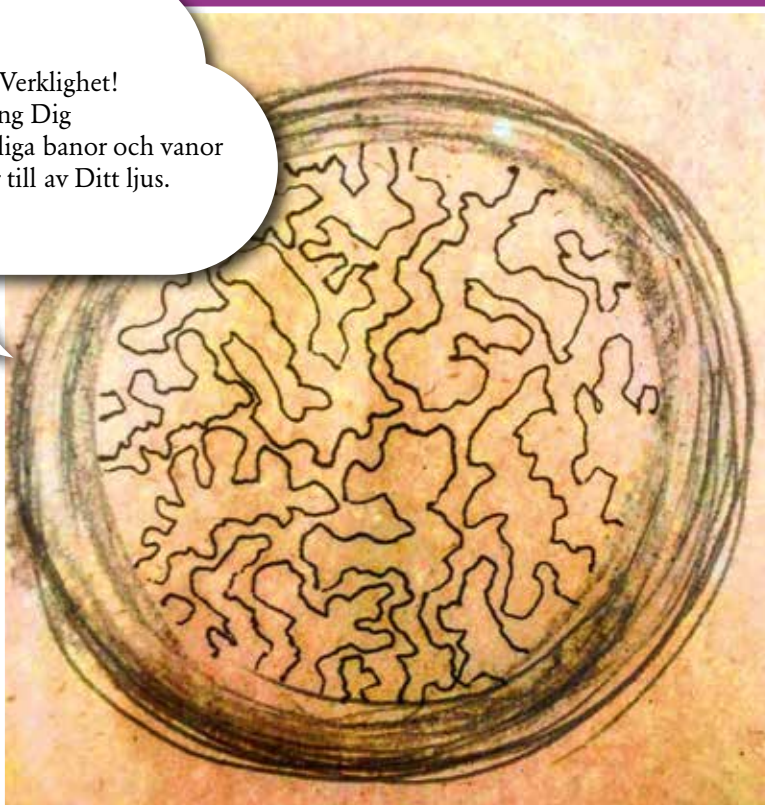

Bild: Hans Kvarnström. Följ Dagdroppar på Instagram eller bloggen
<http://universitetskyrkankarlstad.blogspot.com> om du vill se fler.

Vad är det som skiljer människan från djuren?
En hel del. En sådan sak är att vi tror på Gud.
När man finner antika lämningar av människor
hittar man alltid uttryck för religion och Gudstro.
Tron på Gud verkar liksom finnas i vårt DNA.

Flera tidiga kristna teologer var redan för 1900
år sedan inne på tanken att Gud planterat in ett
gudsfrö, en längtan, i var och en av oss. De tänkte
att i var och en av oss finns något av Gud nedlagt.
Vi är trots allt skapade till Guds avbild.

De menade att det finns en röst nedlagd i vårt
innersta, och de menade att om vi lyssnar riktigt
noga kan vi höra den. Gud talar till oss. Gud kom-
municerar med oss.

Men tar vi oss tid att lyssna?

Kanske är den frågan vår tids viktigaste fråga. ●

SÖREN DALEVI
biskop i Karlstads stift

Medlemskap – mer än du tror

I Svenska kyrkan finns det plats för dig
som tror – eller tvivlar. För dig som
längtar efter rättvisa och en bättre värld,
som vill sjunga i kör eller ha gemenskap.

VILL DU VETA MER?

Kontakta din församling. Du hittar den
genom att fylla i din adress på
www.svenskakyrkan.se/sokforsamling

Därför får du Kyrknytt

Kyrknytt betraktas som samhällsinforma-
tion och distribueras av posten till alla
hushåll – på samma sätt som information
från politiska partier, landsting, kommuner
och andra religiösa organisationer.

Det innebär att även den som undanbett
sig reklam får tidningen i brevlådan.

läs KYRKNYTT på nätet
www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrknytt

KYRKNYTT

Karlstads pastorat

Västra Kyrkogatan 5, 652 24 Karlstad

ansvarig utgivare och redaktör

Cecilia Hardestam 054-14 15 32

cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

redaktionsråd

Louise Hedberg, Marie Lundström, Greta Sjöbom,
Helena Söderqvist och Peter Pasalic Östborg

grafisk form

Maria K-Back, Whiter Shade

tryck

LÖWEX Trycksaker AB, Växjö

ISSN 2001-6212

Svenska kyrkan

Gud =
En gubbe
på ett moln?

Har du mött GUD?

VILL DU BERÄTTA om andliga upplevelser: möte med gud och änglar, upplevd kontakt med någon nyligen avliden eller andra erfarenheter? Tolkar du stjärnfall och andra händelser i naturen som budskap från gud? Är i så fall dessa budskap skrämmande eller tröstande?

Centrum för samtidsanalys samlar in människors erfarenheter och tolkningar av gud – och sprider kunskap om nutidens gudsbild och religionsyn. En av de som arbetar med detta är förre Karlstadsbiskopen Bengt Wadensjö.

INTRESSERAD? Mejla din berättelse med namn och adress till info@samtidanalys.nu

LÄS MER om andliga upplevelser i "Ögonblick som förändrar livet" (Kyrknytt nr 1 2013) på: www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrknytt

TROR KRISTNA PÅ en gubbe med långt vitt skägg? Eller förändras gudsbilden under livets gång? Läs om trons olika stadier i en intervju ur tidigare Kyrknytt med Filipstadsbördiga Karin Johannesson, numera biskop i Uppsala.

LÄS MER: www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrknytt

Ny podd om tro, vetenskap och fantasi

I DEN NYA PODDEN *Darwins stegen* talar prästen Pontus Nielsen om livets stora frågor med forskare från akademien.

I ett av de första avsnitten intervjuar han Torbjörn Tännsjö, professor i praktisk filosofi vid Stockholms universitet i ett samtal om berättigad tro, moral och allsmäktighet.

LYSSNA VIA: app för poddar, Spotify eller blogg.svenskakyrkan.se/darwinsstegen

"Jag ser religion som en konstart. Religion, konst och musik är tre konstarter, som i viss mån har liknande syften.

Huvudpoängen med konst är inte att analysera måleriteknik.

Huvudpoängen med musik är inte ackordanalys.

Huvudpoängen med religion är inte faktaanalys.

Huvudpoängen med konst, musik och religion är att tala existentiellt till människan och få oss att känna samhörighet, tillit och att förändras."

KG Hammar, tidigare ärkebiskop i tidningen *Korsväg*

Läs hela intervjun på www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrknytt

Lugn och vacker musik i skenet av levande ljus

EN KRAVLÖS, KONTEMPLATIV stund med roligande musik av tonsättare som Bach, Händel och Boccherini i skenet av levande ljus. Det bjuder stråkmusiker ur Wermland Operas orkester då de under september och oktober besöker Värmlands kyrkor med sin meditationskonsert.

Konserten ges bland annat i Sunne, Ransäter och Kristinehamn.

MER INFO PÅ: www.wermlandopera.com/eventang/meditationskonsert

Mia Lindgren

Mia Ohlsson

Susanne Hede

Sex kvinnor har samlats för att prata om existentiella frågor med hjälp av samtalsmaterialet Nådens år. Längtan är det första begreppet. Vad längtar de efter? "Tid", svarar flera. Men vad innebär det?

– Jag kan längta efter en tom helg när jag inte har nånting inbokad. Fast när jag väl har det blir jag otålig, och vet inte riktigt vad det var jag ville göra, tillstår Mia Ohlsson.

Stora samtal i liten grupp

----- text ANNIKA N LINDQVIST bild LISA IRVALL -----

Anna Tufvesson

Materialet Nådens år är upplockat på bordet hemma hos Maria Karlberg Back. Samtalsledaren Jenny Westling, som studerar till präst, väljer en tårtbit med en bild av en vitklädd kvinna med ryggen mot betraktaren och blicken riktad ut mot havet och solglittret. Längta, står det ovanför bilden.

Anna Tufvesson svarar först på frågan om längtan:

– För mig är längtan ett positivt ord. På lång sikt längtar jag efter barnbarn, så mysigt det ska bli! Och så längtar jag efter mer orörd tid, där jag kan göra andra saker än bara jobba.

Kvinnorna känner varandra sedan tidigare. De är lite över femtio år, de har stimulerande och krävande arbeten, vuxna eller halvvuxna barn och i några fall föräldrar som behöver stöd. Önskan om mer tid är välbekant, och samtidigt inte helt okomplicerad.

– Jag kan se ett slags skimmer kring orörd tid, att något stort ska hända som jag inte vet vad det är. Jag längtar efter en tom helg med inget framför mig, men när jag har vattnat blommorna, plockat ur diskmaskinen och gått en promenad så är klockan bara halv åtta på morgonen och jag sitter där och känner "vad är det jag vill göra då?", beskriver Anna och trummar på bordet, illustrerande otåligheten.

Susanne Hede har funderat ett tag innan hon säger:

– Jag längtar efter tid att umgås med människor som jag bryr mig om och som bryr sig om mig. Varför får jag så sällan tid att hälsa på min gamla faster som så gärna vill det? I veckan som kommer har jag lyckats få till det när jag ska till Stockholm i jobbet. Jag har inte barnen den veckan, då har jag lite mer utrymme för att göra mer än bara gå och jobba.

I samtalet deltog Anna Tufvesson, organisationskonsult, Jenny Westling, tidigare reklambyråägare, studerar nu till präst, Maria Karlberg Back, grafisk formgivare, Mia Lindgren, professor i journalistik i Melbourne, Australien, Mia Ohlsson, kommunikationschef på Konsumentverket och Susanne Hede, forskare vid Försvarshögskolan.

Samtalet vindlar sig fram under flera timmar. Trådar löper iväg, ibland ganska långt, men lämnar inte de stora livsfrågorna.

Det är vanligt att skilja strikt mellan begreppen religion och andlighet. Det gör också kvinnorna i den här gruppen.

– Andlighet är en ensam process. Religiositet är något mer kollektivt, tycker Mia Ohlsson.

– För mig inbegriper religion regler. Jag kan inte acceptera alla regler. Och en sån sak som treenigheten känns jättekonstig. Om jag inte tror på den kan man väl inte säga att jag är religiös? undrar Maria.

Termen andlig känns mer relevant för henne.

– Jag känner att jag ingår i ett sammanhang där det finns något som är större än mig själv, något som jag inte förstår. Jag känner en trygghet i det.

ANNA BRYTER IN:

– Men ni andra, ser ni er som andliga? Jag ser inte mig själv som andlig.

Mia Lindgren skulle heller inte beskriva sig som andlig.

– Men öppen. Jag älskar science fiction och fantasy, det är väl ganska självklart att det finns begreppsvärldar som är större än vad vi förstår.

Att begreppet andlighet passar vår tid just för att det hänvisar till individen reagerar Susanne på.

– Alla problem som uppstår, också på arbetsplatserna, ska lösas individuellt. Vi ska gå på

yogautbildning och mindfulness för att lära oss hantera kraven som vårt arbete ställer på oss, och ungdomar tror ju att allt hänger på dem själva. Jag ska vara vacker och framgångsrik, youtuber och influencer och leva upp till allt men har inget att förankra det i. Jag tror att kyrkan skulle kunna fylla den funktionen. Varför har kyrkan så svårt att fånga upp alla sökande människor?

MIA LINDGREN BOR sedan länge i Australien, och är i Sverige bara på tillfälligt besök.

– Kan man inte tycka att det är nåt torftigt med det lutherska? undrar hon.

– Förut bodde vi i Freemantle på den australiska västkusten. Staden har en stor fiskeflotta, där alla ursprungligen kommer från en fattig by i Italien. Varje år gör man en "blessing of the fleet". Alla vandrar i procession genom stan, för att stötta och ge kraft åt fiskarna i deras farliga jobb. Ceremonin betydde också glädje, ett sätt att fira stadens identitet. Som svensk immigrant har jag egentligen inte så mycket gemensamt med katolska kyrkan, men jag var ändå så stolt. Det tillät mig att vara en del av något större och jag gillar det här med lite tjosan, drama och lukt av rökelse.

Maria flikar in:

– Är det då religion vi pratar om eller är det längtan efter samhörighet? Att vilja vara med i en grupp där du kan känna trygghet i att kunna just "reglerna".

Forskning visar att kvinnor som grupp betraktar sig som mer andliga än män som grupp.

– Det är inte så märkligt. Kvinnor är mycket mer inriktade på relationer, både till andra människor och till något större, påpekar Jenny.

– Om man har fött barn så är ju det det mest konstiga och fantastiska man kan vara med om. Att det var ett barn som växte i mig... Det är svårt att inte se magi och något existentiellt i det, säger Mia Lindgren.

– Och att ta hand om gamla människor som ska dö, jag tror att det är lättare att komma närmare de stora frågorna då, säger Jenny.

Mia Ohlsson berättar att hon har en annan

relation till familjens gravar än vad hennes man har.

– Med jämna mellanrum går jag till mina morföräldrars grav och till Björns föräldrars grav. Jag faller inte på knä direkt, men jag står där en stund, och på sommaren håller jag på lite vatten på blommorna... Det är mig inte likgiltigt. För Björn är det det. Om jag påminner honom, går vi dit och tänder ljus på allhelgona, men han skulle aldrig göra det själv. När vi pratar om det säger han: "Jag har mina minnen av mamma och pappa. De finns i hjärtat, de finns inte på kyrkogården". Rent rationellt har han ju rätt, men jag kan inte riktigt se det så.

Efter fyllda femtio tränger sig de stora frågorna på alldeles extra mycket, tror Mia Lindgren, som också tycker att medelålderskrisen är lik tonårstiden, med samma behov av att skapa eller omskapa en identitet.

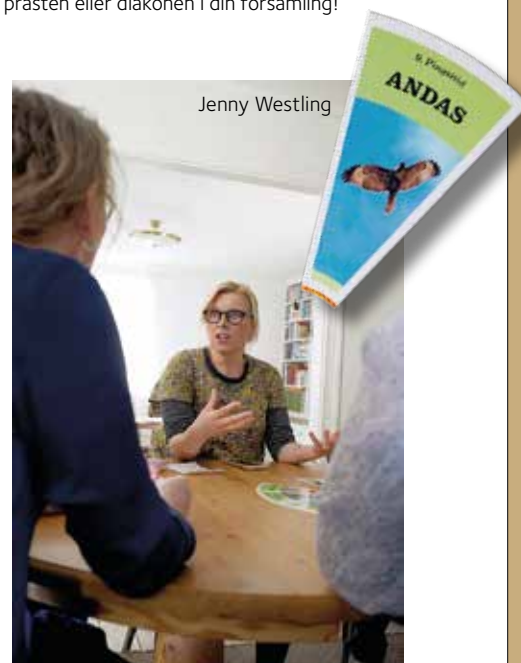
– Livet är fullt av ansvar för tonåringar och äldre släktingar. Kroppen går igenom fysiska förändringar och man börjar inse att det inte är så mycket tid kvar att jobba – och vem blir jag då? ●

Nådens år

Nådens år är ett enkelt material som stimulerar till samtal om stora frågor under små stunder i små samtalsgrupper.

Läs mer på www.argument.se/produkt/andakt-bon-och-fordjupning/nadens-ar

Vill du vara med i/starta en grupp? Prata med prästen eller diakonen i din församling!

Andlighet är en viktig pusselbit i kvinnors sätt att hantera stress och försöka må bättre, medan religion ses som stränga regler, hämmande och kontrollerande. Den bilden fann forskaren Anneli Winell när hon granskade hur tre stora kvinnotidningar skriver om hälsa och välbefinnande.

----- text ANNIKA N LINDQVIST -----

Godis för kropp och själ är namnet på Anneli Winells doktorsavhandling. I dag är hon teologie doktor i religionssociologi. Hon undervisar både vid Uppsala universitet och Enskilda Högskolan i Stockholm, som ägs av Equmeniakyrkan.

Anneli Winell har en bakgrund som journalist och kulturredaktör på Dagen.

– När M-magasin lanserades 2006 var jag själv på väg in i åldern för tidningens målgrupp och blev nyfiken på hur tidningen skulle skildra religion.

Hon valde att studera tidningarna Amelia, Tara och M-magasin, liksom många andra kvinnotidningar ofta avfärdade som lättviktiga och kommersiella.

– Men jag tror att de har större betydelse för människors identitet än vad man kanske lite föraktfullt tror. Till mina studenter, framförallt till präststudenterna, brukar jag säga: ”Gå och köp några kvinnotidningar! Den syn du möter där är den du kommer att möta i självårdssamtal.”

GENOMGÅENDE FRAMSTÄLLER tidningarna andlighet som något positivt. Tidningen Tara konstaterar att varje kvinna behöver ”något som är större, en gud, en tro, respekt för livet. En stillhet, ett hemmagjort sätt att be, fem minuter i en öppen kyrka, ett tänt ljus, Andrea Bocelli och en solnedgång eller tankar som lyfter bort det vanliga, världsiga”.

Bakgrunden är antagandet att vi lever i en stressig tid och att kvinnor är extra utsatta. Andlighet blir delvis en metod att hantera stressen.

– Tidningarna ingår i en modern terapi- och självhjälpskultur. Tekniker som yoga och meditation blir praktiska verktyg för stresshantering.

Den andlighet som tidningarna förespråkar lånar friskt från österländsk filosofi och religion, inte minst buddhismen.

– Ursprungligen går buddhismen ut på att människan ska utplåna sitt begär och frigöra sig från sitt jag. Här görs det om till en slags holistisk ”må-bra-andlighet”, en konsumtionsandlighet. Det blir lite märkligt att vit medelklass som vill må bra reducerar buddhistiska

praktiker till att ”jag ska utveckla mig här och nu i min egen vardag”.

Beståndsdelar hämtas också från kristendomen. Kyrkan nämns ofta i uppskattande ordalag: kyrkorummet som en plats för stillhet, gemenskapen i en kyrkokör...

– Jag ser en oerhörd respekt för Svenska kyrkan som plats och som institution.

Anneli Winell noterade att medan tidningarna hämtar tips och riter från kristendom och österländska religioner, så nämns aldrig islam i samband med andlighet.

– Vackra moskéer kan förekomma i resereportagen, men islam nämns aldrig som inspirationskälla. Jag tror att det mest beror på okunskap om islam.

Och medan ”andlighet” framställs genomgående positivt så ger ordet ”religion” helt andra associationer.

– Religion beskrivs som något som andra har bestämt, som regler och moral, medan andlighet skildras som individuellt och självvalt och därmed finare.

INDIVIDUALISM ÄR ETT NYCKELORD. Varje människa, i det här fallet varje kvinna, förväntas gå sina egna vägar. Inte underkasta sig ett sammanhang utan praktisera andlighet för att det är bra för henne själv.

Andlighet beskrivs också som ett genuint kvinnligt intresse, eller till och med en kvinnlig egenskap.

– Kvinnor ingår i religiösa samfund i högre grad än män, och kvinnor stannar oftare kvar i samfunden även om de kanske inte accepterar allt som sägs. Det verkar vara både tron och gemenskapen som lockar.

Anneli Winell har fortsatt prenumerera på M-magasin, och funderar på att så småningom göra en uppföljande studie på hur synen på andlighet har utvecklats.

Och vad tycker hon då sammanfattningsvis? Erbjuder tidningarna bara godis eller finns det något djupare bakom?

– Både ock, skulle jag säga. Framförallt medverkar de till det offentliga samtalet om religion och andlighet, och det är viktigt. ●

Om att gå ut ur bekymmersdiset

----- text & bild HÅKAN JÄDER -----

Om man söker på ordet "Pilgrimsvandring" på internet kommer det upp hur många förslag som helst; de mest välkända och populära vandringarna är de som har katedralen i den spanska staden Santiago de Compostela som slutmål. Många av de som vandrar går hela 80 mil, några går kortare, andra ännu längre. Självt har jag vid två tillfällen gått delar av sträckan.

Men till det där inre målet, till den där vackra gläntan, borde det väl finnas stigar även på närmare håll, tänker jag. Himmelriket, som jag förknippar med ett lugn och en glädje, lär ju stå att finna inom oss, så då borde det väl inte vara nödvändigt att åka ända till Spanien?

Jag tror, utan att generalisera alltför mycket, att en pilgrimsvandring kan göras på lika många sätt som det finns människor, var och en gör sin egen.

Jag provade med att ta en båt.

IMÅNADSSKIFTET juni-juli fick jag nämligen möjlighet att delta under två pilgrimsdagar på vackra Lurö i Väneren. Arrangemanget är ett återkommande samarbete mellan Karlstads och Skara stift och bestod av vandring, samtal, mässor, psalmsång, tystnad, god mat samt möten med mycket sympatiska människor.

Jag hade sett fram mot dagarna med både nyfikenhet och förväntan, men när jag klev ombord på båten i Ekenäs tillsammans med deltagarna från Värmland och Dalsland var jag ändå fylld av dystra tankar. Det hade inget att göra med de kommande pilgrimsdagarna, utan det var Vardagen som skymde sikten. Vardagen som med sin lynnighet kan fördunkla sinnet med diverse motgångar. Dagen innan resan till Lurö hade jag nämligen fyllt min dieselbil med 30 liter bensin istället för diesel, så det förtog en del av glädjen där på båten.

Jag visste inte alls vad jag skulle förvänta mig när vi kom fram till bryggan och möttes av pilgrimsvandrarerna från Västergötland, tillsammans med prästen Mikael Kjell.

Jag är inte kristen men jag har en tro, ett hopp om att det finns en gudomlig plan, en plan och en mening som visserligen denna dag tycktes mig skymd av rätt mörka moln. Då menar jag inte en havererad bilmotor, utan risken för en havererad framtid, oron över hur världen kommer att se ut för våra barn och deras barn, oron för miljön, det växande hatet på internet, krigshets och fascism.

Därför blev mötet med Lurö och de andra deltagarna lite som ett andningshål, som att komma ut ur bekymmersdiset för en liten stund. Jag har tänkt på det förr, att jag i samvaron med människor som har en stark tro påverkas, att det smittar och inte minst att det inspirerar mig att tänka mer positivt.

Jag lyssnade uppmärksam på prästen Mikael ord, jag tyckte om det han pratade om och sättet han gjorde det på – det skadar verkligen inte att man ibland ber någon att visa vägen.

Vi vandrade på vackra gräsbevuxna stigar, över blommande ängar, ofta under tystnad, vi fikade på klippor vid vattnet, några badade och vi firade mässor tillsammans.

EFTERÅT HAR JAG funderat på vad det var som gjorde att allt kändes så bra, så avslappnat och lugnt men samtidigt energifyllt.

Jag tror att det handlade om ett delande, dels av själva upplevelsen, dels av och med varandra. Där fanns ett omhändertagande, vi blev lite som en grupp glada får, som mycket nöjda släpps in i en ny stor hage med grönt gräs. Och jag gillade som sagt herden. Mikael pratade om kraften i källan som aldrig sinar, om att våga acceptera sina begränsningar och han berättade om att när lärjungarna frågade Jesus: "Vart ska du gå?" så frågade han tillbaka: "Vart vill Ni gå?"

Just den frågan fastnade nog lite extra hos mig: Vad vill jag, vart är jag på väg? Nästa år fyller jag 70 så jag misstänker att vägvalet är lite viktigare nu jämfört med när jag var ung.

Det är föga troligt att jag kommer att långvandran nåt mer, kroppen drar upp andra riktlinjer. Vill jag bli en pilgrim får det nog bli mer åt en andlig strapats.

Så även om jag inte vet vart jag ska, gav dagarna på Lurö i alla fall vägledning angående åt vilket håll. ●

Måste man vandra långt för att kunna kalla sig pilgrim, eller finns det andra stigar att följa som leder fram till den där gläntan av lugn, glädje och tillförsikt som ofta kan vara så svår att hitta?

Håkan Jäder är numera pensionär. Tidigare har han bland annat arbetat som stand-up artist, skådespelare och radiokrönikör.

Läs mer om pilgrimsvandring

Håkans vandring längs El Camino år 2015:

www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrknytt

Pilgrimsvandring i Karlstads stift:

www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/pilgrimsvandring

Stiftspedagog Kristina Stolare
om barn och tro

Barnatron – finns den?

– Barn i dag, till skillnad från då jag var barn, upplever jag har en bredare orientering runt tro och gudsbilder. Det handlar inte bara om den kristna guden. Barn är medvetna om att man kan tro olika. Eller inte tro alls.

Vad funderar barn på i dag?

– Relationer. Det handlar oftast om den egna tillvaron med familj, vänner och jämnåriga. Om innanför- och utanförskap. Om rättvisa och orättvisa både nära och ute i världen. En annan fundering som definitivt slår igenom är klimatet. De yngre är iakttagande och konstaterade. De äldre känner oro.

Från vilken ålder kan barn formulera livsfrågor?

– Direkt de föds. Finns du här för mig, är du snäll mot mig? De gör det med tillitsfulla blickar. Sen i treårsåldern, i varför då-fasen, finns ingen gräns för vad de frågar. Det kan komma fantastiskt djuplodande frågor tillsammans med de mest konkreta.

Vilka motiv i barns funderingar är vanligast?

– Frågor om mig själv. Vem är jag? Den frågan hänger alltid med oavsett ålder. Och vilken är min plats i den här gruppen? Ofta kommer också frågor som handlar om döden. I den mån det pratas om Gud och tro, är det om Gud har gjort mig, om han är vår pappa?

Hur tycker du att vuxna ska möta barns frågor om livet?

– Gärna med nyfikenhet på själva frågan snarare än med färdiga svar. Använd gärna motfrågor. Om ett barn undrar: "Finns Gud?", bekräfta att det är en intressant fråga och bolla tillbaka "Vad är Gud?". Börja prata tillsammans. Då blir det ju direkt riktigt spännande.

Religionsfrihet är barnets egen rättighet, enligt barnkonventionen. Vad betyder det?

– Religionsfrihet ur barnets perspektiv är rätten att både tro, tycka och ställa frågor utan att bli tystad, förminskad och banaliserad och utan att mötas av vuxnas färdiga sanningar. För mig handlar det om att på allvar höra vad barnet säger. Och göra något med det den säger.

Vad är det religionsfriheten främst ska skydda?

– Den ska skydda ett barns rätt att ha en tro. Och från att påtvingas en religion.

Har alla barn möjlighet att närma sig religion?

– Kyrkan har allt färre mötespunkter med barnen. Skolans roll är avgörande, och det varierar stort hur religionsundervisningen ser ut och vilka berättelser som berättas. Vi stöter på konfirmander som vet väldigt lite om religion överhuvudtaget. Kyrkan har möjlighet att stötta skolorna och vi behöver kommunicera att den möjligheten finns. Och förstås fortsätta jobba för att skapa mötesplatser i egen regi som känns meningsfulla för barnen. ●

Miniorerna i Västerstrandskyrkan utgår från frälsarkransen när de tänker om Gud. I pedagog Charlotte Mobergs samtal om Gudspärlan deltar Mila Landevik, Ester Dahlén Gauffin, Felicia Nyström Axelsson, Erica Berglund, Ida Enqvist, Thea Olsson och Lykke-Li Ellwe Grundberg.

Lykke-Li Ellwe Grundberg

Erica Berglund

Mila Landevik

Felicia Nyström Axelsson

Ester Dahlén Gauffin

Ida Enqvist

Thea Olsson

Barn har lätt för andlighet

– Jag tänker och pratar i hjärnan med Gud. Ibland berättar jag vad som hänt. Det är bra att han vet. Felicia Nyström Axelsson tror att Gud är någon som kan vara hos alla samtidigt.

o-----

text HELENA SÖDERQVIST bild LISA IRVALL

-----o

Det är onsdagseftermiddag och mini-örerna träffas i Västerstrandskyrkan. En grupp tjejer nioårsåldern pysslar och pratar. Under terminen har de gjort egna frälsarkransar.

– Det är ett armband med snygga pärlor. Jagpärlan är vit, sen finns det hemlighetspärlor och en svart nattpärla.

Ronja tycker att den blåa är finast.

Genom de 18 olika pärlorna, var och en med sin egen betydelse, har barnen närmast sig frågor om livet: Vem är jag? Varför finns vi? Finns Gud? Vad händer när vi dör?

FÖRSAMLINGENS PEDAGOG Charlotte Moberg leder samtalen. I dag utgår hon från den guldfärgade Gudspärlan, den som är frälsarkransens början och slut.

– Vad tänker ni om Gud? undrar hon.

Han finns, men inte på riktigt utan i hjärtat, förklarar Ida. Eller i himlen, föreslår Thea. Men Ida står på sig:

– Alla tror inte på Gud men de flesta som gör det tänker att han finns inne i oss.

Lykke-Li håller med:

– Jag tror inte att det finns någon uppe i himlen. Ingen gubbe i alla fall.

En hen-diskussion uppstår. Om Gud är kille eller tjej spelar ingen roll.

– Fast jag tycker att det låter som en kille. Eller så är det inget, säger Felicia. Kanske som ett stort spöke, men jättesnällt. Det går inte att veta.

**”Gud är Gud.
Nu ska jag pyssla.**

Oavsett form så är kontakten användbar. Gud är någonting bra och snällt, för den som vill. Om den slutsatsen råder inga delade meningar bland tjejerna.

– När man är ledsen kan man tänka på Gud, inte prata men tänka, säger Ida.

Det hjälper att veta att någon vet, tycker Felicia. Även om Gud inte kan göra så mycket åt saken. Men han finns. Hon reser sig från bordet och hämtar några färgade papper.

– Gud är Gud. Nu ska jag pyssla.

Tjejnarnas raka förhållningssätt är befriande, till skillnad mot vuxnas ofta krångliga och prestationsfyllda tolkningar av livet.

– Andlighet handlar om att vara öppen för att det finns mer än det man ser, säger Charlotte. Barn har lätt för det.

Tid för egna funderingar behövs. Men också kunskap så att de har något att förhålla sig till. Bibelberättelserna och den gemensamma kulturella grunden är viktig för att barnen ska kunna bilda sig en egen uppfattning, anser hon.

– Jag frågar aldrig om någon tror på Gud, men de frågar mig. Det ger mig möjlighet att berätta om min kristna tro.

CHARLOTTE TYCKER det är viktigt att kyrkan bjuder in till samtal på olika arenor. Förutom att möta barn i församlingsgrupper har hon kontakt med fyra av fem skolor i närområdet.

– Det är bra att ha en relation utan att något allvarligt hänt, veta att kyrkan finns och vad den står för. ●

MORGONMEDITATION. I FORM AV CIVIL
OLYDNAD. FÖR PÅ BOSTADSBOLAGETS
LOFTGÅNGAR I KRONOPARKEN FÅR INGA
PELARGONIOR OCH GUNGSTOLAR FÖRE
KOMMA.

”Vi lever alla i något större, glömmar vi det blir det mycket mindre”. Så lyder dagens droppe, snabbskapad och delad från morgonbordet i miljonprogramstreaan. Prästen Hans Kvarnström är en disciplinerad kreatör.

Dagdroppens historia

----- text HELENA SÖDERQVIST bild JOACHIM LAGERCRANTZ -----

Runt sju varje morgon dyker de upp, både på Instagram och på universitetskyrkans blogg. Hans Kvarnströms dagdroppar är ett spontant collage av ord och bilder, ett enkelt samtal med Gud, ett tack till livet om man så vill.

– För mig är det här en andlig praktik. En sorts improvisation som jag delar med andra. Ocenurerat, kravlöst och snabbt. Ibland platt, ibland lysande.

Hans rotar runt i collagelådan och hittar några bitar från en broschyr. River och klistrar, väljer både granar och galax. En vit figur skissas fram från feta pastellkritor och med vänster hand skrivs orden hastigt.

Den tjocka svarta tuschpennan både hörs och luktar. I bilden står: ”Vi lever alla i något större, glömmar vi det blir det mycket mindre”. Dagdroppen är klar.

– Namnet dagdroppe är en blinkning till dagdroppen, något som landar i mig för att jag befinner mig här och nu, en droppe jag får av dagen.

DET HAR GÅTT FYRA OCH EN HALV minut sedan Hans tog locket av den gröna lådan. Exakt samma tid som det tog att notera utsikten och fönstrets odling av blå klockranka. Från hemmet i Kronoparkens högsta hyreshus ser han ut som spridda öar i grön skog, och mitt i allt ett ensamt domkyrkotorn, pastoratet där Hans varit präst.

Närmast nedanför, bakom garagelängan på den spruckna asfaltsplanen, står 78 parkerade bilar och fyra miljöcontainrar.

– Livet är inte så mycket att begripa, mer att bli gripen av, säger Hans och beskriver sina dagdroppar som ett möte med livet.

Många av dem börjar med ”Allra käraste verklighet”.

– Det är tänkt som en omskrivning av Gud.

Vad är Gud för dig?

– Gud är ett mysterium. Begripligen obegriplig och samtidigt påtagligt nära. Det är fjantigt att påstå att vi helt och hållet kan begripa Gud. Vi är med i något som är större. För mig är det Gud.

IDEN KRISTNA TRADITIONEN har ord och bilder alltid använts för att uttrycka Gud. Treenigheten, att Gud är fader, son och helig ande – skapare, befriare och livgivare – är för Hans en kraftfull tanke han tacksamt tar emot. Treenigheten uttrycker en dynamisk relation, menar han.

– Att möta en medmänniska är att möta Jesus. Om vi tror att livet är Guds gåva möter vi honom här.

Hans berättar om sina bilder och visar favoriter som till och med hamnat inom ram och på galleri. Dagdropparnas historia är lång och regelbunden. De har alltid varit hans sätt att uttrycka personliga tankar. I början delade han dem med någon utvald, hen fick originalbilden i kuvert som skickades med post, alltså den gammeldags vanliga som tog en natt på sig för leverans. Det var i slutet av 1990-talet, innan det digitaliserade livet var ett alternativ.

– Sen kom det någon informatör som tyckte att jag skulle lägga ut dem på en blogg.

Så blev det. Och så har det fortsatt. Dag efter dag i tjugio år. Nya droppar tidig morgon för den som vill.

INNAN DE DELAS med världen har Hans Kvarnström hunnit meditera, be och äta gröt. Föreläsaren av impulsiv, kravlös kreativitet lever mer disciplinerat än de flesta. De tydliga livsramarna för tankarna till ett excel-ark. Rutor som ligger fast och kan fyllas med de mest avancerade uträkningar och samband, men

som kräver kunskap och kontroll. Annars blir det mest ett obegripligt kaos till ingen nytta.

Hans förklarar att han hittat friheten i begränsningen.

– Kreativitet kräver tillit och ordning. Jag behöver strukturen, sen kommer bilderna och orden.

Han använder begreppet disciplin och beskriver tron som ett lod inuti sig själv. Mellan det oerhört traditionella och det helt udda finner hans sin spänning.

– Jag är inte rädd för det spontana och slängiga. Jag litar på allra käraste verklighet. ●

Dagdroppar

Se ett urval dagdroppar om allra käraste verklighet på www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrknytt

Följ dem på Instagram, bloggen

<http://universitetskyrkankarlstad.blogspot.com> och i varje nummer av Kyrknytt på sidan 2.

Tro är att våga sig vidare

----- text SÖREN DALEVI bild ISABELLE SÄLLSTRÖM -----

Varje tid måste uttrycka sin tro på ett sätt som går att förstå i den tid som är. Men hur beskriver man kärnan i kristendomen så att vi moderna människor kan ta den till oss?

Ökenfadern Serapion, som levde i Egypten på 300-talet, begav sig en gång ut på en pilgrimsvandring till Rom. Väl framme i Rom fick han höra talas om en välkänd, andlig kvinna som levde instängd i ett litet rum. Hon höll sig inom sina fyra väggar och gick aldrig ut.

Serapion – som ofta var ute på långa vandringar och som älskade att resa – blev upprörd. Han begav sig genast till kvinnan, öppnade dörren och sa barskt: ”Varför sitter du här?!” Hon tittade förvånad på honom och svarade: ”Jag sitter inte. Jag är på väg.”

Precis så är det med den kristna tron: den är på väg. Kristendom är en religion som inte bara har rötter, utan som också har fötter.

ATT VARA KRISTEN I DAG innebär inte exakt samma sak som det innebar år 1950 eller år 1850. Och framför allt innebär det inte samma sak som det innebar år 350. Vad är det då att vara kristen på 2000-talet?

När Abraham i Första Moseboken kallas att bryta upp från allt han har för att ge sig ut på en oviss vandring säger Gud, med nya bibelöversättningens ord: ”Lämna ditt land” (Första Moseboken 12:1). Skulle vi översätta hebreiskan ordagrant, så står det: ”Gå till dig själv.”

Judiska lärde har tolkat detta på följande vis: att vara på väg, att vara

på vandring, är att "gå till sig själv". De som är stillastående – de som har exakt samma åsikter i dag som de hade för 20 år sedan och de som genast har svar på allt – dem ska man akta sig för! De är inte på vandring, de har stannat upp. De lever inte i uppbygg, och har därför inte gått till sig själva.

Andlig utveckling är att kunna skämmas för vissa av de åsikter och ståndpunkter man hade för tio år sedan.

JAG MENAR ATT DET FÖRPLIKTIGAR att tillhöra en världsreligion som första gången den nämns vid namn (i Apostlagärningarna) kallas just "Vägen". Vi som tillhör den borde med stolthet säga: "Vi sitter inte. Vi är på väg." Vi är i rörelse, vi är på Vägen. Framtidens kyrka kommer att skapas av de människor som har denna urkristna attityd med sig, en attityd där rörelse, uppbygg och nytänkande är viktigare än hierarki, titlar och makt.

Så handlar också Bibeln om människor som är på vandring. Det börjar redan i Första Moseboken: Abraham bryter upp och är på vandring, Jakob bryter upp och är på vandring, Josef bryter upp och är på vandring. Ja, så småningom bryter hela Israels folk upp och är

på vandring. Även Jesus och hans lärjungar bryter upp och är på vandring, liksom Paulus.

Det är ingen överdrift att hävda att stora delar av Bibeln handlar om människor som är på väg, om människor som bryter upp. Att vara kristen är inte att vara stillastående. Kristendom handlar om uppbygg.

Därmed inte sagt att kristendomen är en religion för stirriga, rastlösa varelser som inte kan sitta still. Utan därmed sagt att det finns en existentiell rörelse i kristendomen, en uppmaning att våga tänka nytt, att våga bryta upp och vara på vandring.

Det får till följd att den kristne inte nödvändigtvis är den som går i kyrkan varje söndag. Själv går jag till exempel mycket hellre i veckomässan, som endast är en halv timme lång och som därför är mer avskalad än söndagens gudstjänst.

Den kristne är inte heller nödvändigtvis den som kan Bibeln utantill eller är insatt i de kristet dogmatiska frågornas alla detaljer. Nej, kristen är den som trots sina tvivel och frågor ändå vill tro på Gud, på Jesus och på Andan – och som i sökandet efter Gud också söker efter sig själv. Den kristne sitter inte. Han eller hon är på väg. Precis så enkelt är det. Och precis så svårt. ●

Böckerna är utvalda av Kyrknyttets redaktör och ansvarige utgivare Cecilia Hardestam. Hon tar gärna emot tips och frågor på cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

MER LÄSNING om gudsbilder och tro

Det är lätt att avfärda det som är annorlunda – det religiösa och andliga, tron på eller aningen om att det finns något bortom det vi uppfattar med våra vanliga sinnen. För dig som vill utmana invanda tankesätt och ta din nyfikenhet eller gudsaning på allvar har jag samlat några boktitlar.

Jag mötte Jesus

Charlotte Rørth, Polaris

Den danska journalisten och tidigare ateisten Charlotte Rørth berättar här hur hon upplevde en rad märkliga händelser som ledde fram till att hon en dag stod ansikte mot ansikte med Jesus. Hennes bok, som blivit en oväntad läsarsuccé, bryter tabut kring gudomliga upplevelser.

100 frågor om Gud och 200 svar

Mikael Mogren, Verbum

Gud & sånt

– 1000 känslor, 100 frågor, 29 svar, red Fredrik Wenell, Libris

Kan man bevisa att Gud finns? Vad kan bön göra? Vad händer när vi dör? Finns det änglar/spöken?

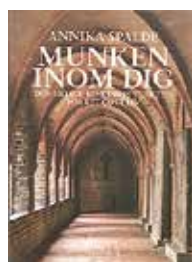
I de här två böckerna svarar dels biskop Mikael Mogren, dels fem pastorer på vanliga och viktiga frågor om kristen tro. Texterna ryggas inte för det kristna mysteriet och det faktum att vissa frågor inte går att besvara.

Nya Testamentet

På lätt svenska, LL Förlag

Världens mest kända bok – Nya testamentet – finns nu i en lättläst, och samtidigt vuxen version. Målgruppen är i första hand människor med synnedsättning, dyslexi eller andra funktionsvariationer. Men också många andra kan ha glädje av en översättning som på enkelt språk förmedlar de centrala kristna berättelserna.

Munken inom dig

Annika Spalde, Argument

Har du en längtan efter att vara mer öppen inför själens visdom?

I sin bok ger diakon Annika Spalde 15 verktyg som kan ge rum åt munken inom dig, byggda på Benedikt och hans klosterregel. Verktyg som bland annat hjälper dig att se skönheten, ge tid åt självksamhet, praktisera gästfrihet, sträva mot enkelhet och fredliga relationer.

Tanketurer till Gud

Elisabet Härenstam,

Text, Bild & Form

Är du en anare, en som anar Guds existens men inte riktigt vet vad du ska tro? Då har du troligen glädje av Elisabet Härenstams lilla vackra konstbok, som i våras fick ett hedersomnämmande av Föreningen Värmlandslitteratur.

Boken är inspirerad av tidigare biskop Martin Lönnebos sätt att närma sig Gud och har bilder av konstnären Olof Essvik.

Släpp fången loss

KG Hammar, Verbum

För den som vill beskriva erfarenheten av Gud blir alla ord bristfälliga, skriver den tidigare ärkebiskopen KG Hammar och uppmanar oss: "Frigör Gud från gudsbildernas begripliga fångelser! Eller öppna åtminstone en dörr på glänt!". Denna bok vill inspirera dig att inte enbart tro på vad du själv redan tänker om Gud utan finna tro på ett annat sätt.

Läs en intervju med KG Hammar på: www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift

Dokumenterade mirakler, vetenskap, helande & Guds existens

Micael Grenholm, Sjöberg's förlag

Sker mirakler i dag, och går de i så fall att dokumentera?

För dig som är nyfiken på mer än det du hittills trott och tänkt erbjuder Micael Grenholms bok intressant läsning. Här redovisas över 50 exempel på tillfrisknanden efter bön, baserat på läkarutlåtanden och journaler. Placebo – eller mirakler?

Dagböcker och brev i urval

Etty Hillesum, Faethon

"Det är egentligen vår enda moraliska skyldighet: att odla upp stora åkrar av lugn och frid inom oss".

Holländskan Etty Hillesums dagböcker skrivna i skuggan av förintelsen (1941-1943) är oerhört fascinerande. Mitt under det ångestfulla kriget, på väg mot sin egen död, finner hon en gudstro och förmedlar livsmod och hopp.

Läs en längre artikel om Etty på: www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift